

У переважній більшості країн депутати позбавляються імунітету на пленарному засіданні простою або кваліфікованою більшістю голосів. Проте є і простіші процедури. Так, у Великій Британії члени Палати громад можуть бути позбавлені імунітету за рішенням спікера. Зазначений досвід теж може стати корисним для запозичення Україною [3, с. 120].

Список використаних джерел:

1. Скрипнюк О. Двопалатний парламент як конституційна модель структурної організації вищого законодавчого органу влади / Скрипнюк о. // Право України. – 2011. – №11. – с. 92–100.;

2. Кислий Павло, Вайз Чарльз. Становлення парламентаризму в Україні: на тлі світового досвіду [Текст] / Павло Кислий, Чарльз Вайз. – К. : Абрис, 2000. – 414 с.;

3. Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. / редкол. : Ю.Г. Барабаш та ін. – Х. : Право, 2013. – Вип. 25. – 252 с.;

Особливості реалізації державного контролю: досвід європейських країн

Камінська Н.В., професор кафедри загальноправових дисциплін ННПП НАВС, доктор юридичних наук, професор

Демошенко В.С., магістр права

Конституційно-правова практика багатьох європейських держав, свідчить про важливість питання державного контролю, вивчення механізмів його регулювання та запровадження, розробки і реалізації міжнародно-правових стандартів у цій сфері.

Основними видами державного контролю, з огляду на існуючі повноваження спеціально уповноважених органів і посадових осіб, законні інтереси людини і громадянина, є парламентський контроль, конституційний контроль, контроль за діяльністю місцевих органів влади тощо.

Парламентський контроль передбачає функціонування омбудсмана (парламентський комісар з справ адміністрації (Великобританія, Нова Зеландія), посередник або медіатор (Франція), народний захисник (Іспанія), проведор юстиції (Португалія), уповноважений з прав людини (Польща, Росія), контролер (Литва) і т.д.). Найширшими повноваженнями наділені омбудсмани у Скандинавських країнах, оскільки сфера їх компетенції включає контроль за діяльністю державних органів, місцевого самоврядування та судів. У Данії, Фінляндії контроль омбудсманів поширюється й на членів уряду, у Швеції і Норвегії один з омбудсманів контролює виключно військову адміністрацію. Обмежені повноваження парламентського комісара у Великобританії, так як за межами його контролю сфера місцевого самоврядування, питання, віднесені до компетенції судів або адміністративних трибуналів, скарги на роботу поліції, органів управління державним сектором економіки, охорони здоров'я тощо.

Іншими формами парламентського контролю, в тому числі за урядами в європейських країнах, є регулярні обговорення їх звітів постійними комісіями, палатами, робота постійних, спеціальних і слідчих комісій (комітетів) парламенту; рахункові палати (за витрачанням державних коштів, виконанням виконавчою владою державного бюджету). Обсяг компетенції рахункових палат та інших аналогічних органів у різних країнах неоднаковий, відрізняються їх повноваження щодо контролю за

виконанням державного бюджету (попередній, до парламентський чи післяпарламентський контроль).

Конституційний контроль. Повноваження відповідних органів у цій сфері включають оцінку конституційності законодавчих актів, порядок здійснення якої залежить від закріплених у певній країні форм конституційного контролю. Попередній контроль на стадіях парламентського розгляду законопроектів до промудгації їх главою держави існує в Румунії, Польщі, Угорщині, Франції, Італії. Наступний контроль здійснюють стосовно законів, що набули чинності, шляхом дії або заперечення. У країнах, де функцію конституційного контролю здійснюють суди загальної юрисдикції, це може мати місце у звичайному судовому процесі.

Виділяють обов'язковий (Конституційна рада у Франції) і факультативний (за ініціативою уповноважених органів і посадових осіб) конституційний контроль. Вцілому сутність конституційного контролю полягав в тому, що, оцінюючи конституційність законів, суди тлумачать конституцію.

Інший напрям контрольної діяльності органів конституційної юстиції – захист прав людини, що здійснюється за спеціальною скаргою. За конституціями Німеччини, Австрії, Іспанії, Македонії, Словаччини, Угорщини, Чехії конституційний суд розглядає скарги, внесені будь-якою особою, яка вважає себе обмеженою державною владою у своїх правах. Водночас, він наділений повноваженнями, наслідком реалізації яких може бути обмеження і навіть позбавлення особи її прав. Наприклад, передбачено позбавлення індивіда прав за рішенням конституційного суду в разі використання їх для «боротьби проти основ вільного демократичного порядку» у Німеччині, заборону політичних партій у разі визнання їх антиконституційними. У ряді держав органи конституційної юстиції розглядають справи, пов'язані із застосуванням процедур імпічменту, встановлюють конституційність і законність колективних трудових угод, нормативних актів верховного суду і генеральної прокуратури, громадського об'єднання.

Суб'єктами права ініціювання конституційного контролю є державні органи і посадові особи – уряд, глава уряду, глава держави (президент), палати парламенту, органи автономій, органи місцевого самоврядування, самі органи конституційного контролю, вищі суди загальної та адміністративної юрисдикції. У ряді випадків таким правом наділені прокурор (Білорусь, Болгарія, Іспанія і Словаччина) і омбудсман (Іспанія, Польща). Рішення органів, які здійснюють конституційний контроль, мають різний характер і юридичні наслідки.

У конституціях європейських держав перелічені суб'єкти здійснення адміністративного нагляду за органами місцевої влади: в Болгарії – це обласні керуючі; в Румунії та Монголії – префекти, в Угорщині – міністр внутрішніх справ, який діє через республіканських уповноважених. Однак закон «Про місцеве самоврядування в Україні» не визначає об'єктів, форм та підстав адміністративного контролю, містить лише загальні положення реалізації державного контролю за діяльністю органів і посадових осіб місцевого самоврядування (ст.20). Він не повинен призводити до втручання органів державної влади чи їх посадових осіб у здійснення органами місцевого самоврядування наданих їм власних повноважень. Також

передбачена заборона втручатись місцевим держадміністраціям у здійснення органами місцевого самоврядування своїх повноважень (ст.35 закону «Про місцеві державні адміністрації»).

У свою чергу, у конституціях європейських держав чітко визначається об'єкт і предмет адміністративного нагляду. Так, згідно зі ст. 144 Конституції Болгарії, центральні державні органи та їх представники на місцях здійснюють контроль за законністю актів органів місцевого управління, якщо це передбачено законом. Ширшим є предмет контрольної діяльності у цій сфері в Іспанії, адже ст. 153 Конституції закріплює, що контроль за діяльністю органів місцевої влади здійснюється: Конституційним судом, Урядом за поданням Державної ради, Органами адміністративної юстиції, Лічильною палатою.

Основною формою впливу представників центральної влади на органи місцевого управління у межах адміністративного нагляду є їх право опротестувати у судовому порядку акти останніх, якщо такі акти суперечать закону. Дія актів місцевого управління у такому випадку призупиняються.

Особливу сферу контролю центральних органів держави за місцевим управлінням складає сфера повноважень, делегованих вищими органами територіальним колективам. Контроль тут більш жорсткий і переростає в адміністративну опіку. Розповсюджені й інші форми контролю за діяльністю органів місцевої влади: – видання циркулярів, які встановлюють стандарти для місцевих служб; – безпосереднє інспектування діяльності місцевих органів різними чиновниками міністерств; – фінансовий контроль, за яким місцеві органи формують свої бюджети, визначають їх джерела, але передбачено і дотації держави чи інші спеціальні кошти, використання яких є предметом державної контрольної діяльності.

Важливими в таких умовах є наявність і реалізація судових гарантій щодо захисту органів місцевого управління. Загалом в більшості європейських країн створено ефективні механізми, що забезпечують координацію зусиль усіх рівнів та гілок влади, дозволяють враховувати загальнонаціональні інтереси, місцеві особливості і потреби населення. На наше переконання, їх позитивний досвід вартий уваги при здійсненні відповідних реформ в Україні.

Юридичні гарантії забезпечення та реалізації прав і свобод людини та громадянина в Україні

Лазаренко Л.А., доцент кафедри загальноправових дисциплін ННІПІ НАВС, кандидат юридичних наук, доцент

У практичному житті реалізація прав і свобод забезпечується такою важливою категорією гарантій, як юридичні (правові), що являють собою правові засоби, за допомогою яких реалізуються, охороняються, захищаються права й свободи громадян, поновлюються порушені права.

Додержання юридичних гарантій є однією з головних умов забезпечення законності та правопорядку в державі і в усіх галузях суспільного життя. Розкриваючи мету, зміст, суть, завдання конституційних юридичних гарантій прав і свобод необхідно проаналізувати погляди